

ประวัติความเป็นมาของสถาบันการพลศึกษา

สถาบันการพลศึกษา มีกำเนิดจากการที่กรมพลศึกษาที่ได้ดำเนินการผลิตครูพลศึกษามาเป็นเวลานาน โดยมีความเป็นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๓๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโรงเรียนฝึกหัดครูขึ้นเป็นแห่งแรก ที่โรงเรียนเลี้ยงเด็กและตึกปั้นหยา ถนนบำรุงเมือง เรียกว่า “โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์” เป็นโรงเรียนหลวงสังกัดกรมศึกษาธิการ ประเภทโรงเรียนสอนวิชาพิเศษ ดำรงอยู่ได้ด้วยเงินงบประมาณแผ่นดิน นักเรียนทุกคนได้รับทุนเล่าเรียนจากรัฐบาล และทำสัญญากับกรมศึกษาธิการเพื่อเป็นข้อผูกมัดไว้ว่า เมื่อเรียนสำเร็จแล้วจะต้องเข้ารับราชการครู และนอกจากจะต้องเซ็นสัญญากับกรมศึกษาธิการแล้วยังจำเป็นต้องมีผู้รับรองความประพฤติไว้เป็นหลักประกันด้วย โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์เป็นสิ่งสำคัญในช่วงระยะเวลาที่ประเทศมีความต้องการพัฒนาการศึกษาในเวลานั้น และในปี พ.ศ.๒๔๔๑ ได้มีประกาศใช้หลักสูตรตามโครงการการศึกษาของไทยฉบับแรกในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในหลักสูตรกำหนดให้ผู้เรียนต้องเรียนวิชาพลศึกษา(ในสมัยนั้นเรียกว่า “วิชากายกรรม”หรือ“วิชาตัดตน”หรือ วิชาการฝึกหัดร่างกาย”หรือ“วิชากายบริหาร”) ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีผู้ใดมีความรู้ที่จะสามารถสอนวิชาพลศึกษาในหลักสูตรนี้ได้ ดังนั้น เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี ซึ่งขณะนั้นมีบรรดาศักดิ์เป็นหลวงไพศาลศิลปศาสตร์ จึงได้แต่งตำรากายกรรมขึ้นมา ซึ่งนับว่าเป็นตำราพลศึกษาเล่มแรกของไทย เพื่อช่วยให้ครูสามารถนำไปเรียนด้วยตนเองแล้วนำมาสอนนักเรียน

วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๔๔๗ เจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการก่อตั้งองค์การที่มีบทบาทสำคัญต่อการฝึกหัดครูพลศึกษาของไทยที่มีชื่อเรียกว่า “สามัคยาจารย์สมาคม” โดยได้จัดตั้ง “สามัคยาจารย์สโมสรสถาน” ขึ้นบริเวณสวนกุหลาบวิทยาลัย ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๔๘ โรงเรียนฝึกหัดอาจารย์ได้บรรจุวิชากายบริหารไว้ในหลักสูตรเพื่อให้ครูที่สำเร็จจากโรงเรียนฝึกหัดอาจารย์สามารถสอนวิชาพลศึกษาได้

ในปี พ.ศ.๒๔๕๒ ได้มีการจัดตั้งสถานศึกษาวิชาพลศึกษาสำหรับครู ขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย ในสามัคยาจารย์สโมสรสถาน เรียกว่า “สโมสรกายบริหาร” ต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๕๖ จึงได้ปรับปรุงสโมสรกายบริหารขึ้นมาเป็น “ห้องพลศึกษากลาง” เพื่อทำหน้าที่ผลิตครูไปดำเนินการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา และต่อมาเมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๕๙ จึงได้มีประกาศยกระดับห้องพลศึกษากลางที่มีอยู่เดิมเป็น “โรงเรียนพลศึกษากลาง” ในปี พ.ศ.๒๔๖๖ กระทรวงศึกษาธิการ(เดิมกระทรวงธรรมการ) ได้แก้ไขระเบียบการฝึกหัดครู โดยกำหนดชั้นครูมูลพลศึกษา ให้เรียกว่า “ผู้สอนพลศึกษาชั้นตรี”(พ.ต.) ครูประถมพลศึกษา ให้เรียกว่า “ผู้สอนพลศึกษาชั้นโท”(พ.ท.) และครูมัธยมพลศึกษา ให้เรียกว่า “ผู้สอนพลศึกษาชั้นเอก”(พ.อ.)

วันที่ ๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๗๖ จึงได้จัดตั้งกรมพลศึกษาขึ้น โดยมีอำมาตย์เอกพระยาประมวญวิชาพล (วงศ์ บุญ-หลง) รักษาการในตำแหน่งอธิบดีในระยะเริ่มแรก และในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๗๗ ได้แต่งตั้งนาวาโทหลวงศุภชลาศัย ร.น. (บุญ ศุภชลาศัย) มาดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมพลศึกษาเป็นคนแรกและได้ย้ายโรงเรียนพลศึกษากลางมาสังกัดกรมพลศึกษา และในวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๗๘ นาวาโทหลวงศุภชลาศัย ได้ทำสัญญาเช่าที่ดินตำบลวังใหม่ อำเภอปทุมวัน ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อสร้างสนามกีฬาแห่งชาติ และอาคารพลศึกษากลาง เพื่อใช้เป็นที่ทำการของกรมพลศึกษาในปี พ.ศ.๒๔๘๐ การก่อสร้างได้เสร็จสิ้นในปี พ.ศ.๒๔๘๑ กรมพลศึกษาจึงได้ย้ายที่ทำการกรมจากกระทรวงธรรมการมาที่ทำการใหม่บริเวณกรีฑาสถานแห่งชาติ (สนามศุภชลาศัย)

พ.ศ.๒๔๙๓ โรงเรียนพลศึกษากลาง ที่มีแต่เดิมนั้นได้เปลี่ยนเป็น “โรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษา” จัดการเรียนการสอนแบบเต็มเวลา โดยรับนักเรียนชายที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ (หลักสูตรที่ใช้สมัยนั้น) เป็นนักเรียนประจำตลอดระยะเวลาเรียนตามหลักสูตร ๕ ปี โดยมีข้อกำหนดและระเบียบตามหลักสูตรใหม่นี้ว่า ผู้ที่สอบวิชาต่าง ๆ ผ่านได้ตามหลักสูตรชั้นปีที่ ๑ จะได้รับประกาศนียบัตรผู้สอนพลศึกษาตรี (พ.ต.) ผู้ที่สอบวิชาต่าง ๆ ผ่านได้ตามหลักสูตรชั้นปีที่ ๓ จะได้รับประกาศนียบัตรผู้สอนพลศึกษาโท (พ.ท.) ผู้ที่สอบวิชาต่าง ๆ ผ่านได้ตามหลักสูตรชั้นปีที่ ๕ จะได้รับประกาศนียบัตรผู้สอนพลศึกษาเอก (พ.อ.)

ในปี พ.ศ.๒๔๙๗ เมื่อกระทรวงศึกษาธิการได้ขยายโครงการด้านการฝึกหัดครู โดยตั้งเป็นกรมการฝึกหัดครูขึ้นมา เพื่อรวบรวมการฝึกหัดครูในสังกัดต่าง ๆ มาไว้ด้วยกัน โรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษาจึงโอนไปสังกัดแผนกฝึกหัดครูพลานามัย กองโรงเรียนฝึกหัดครู จากนั้นอีกหนึ่งปีกรมพลศึกษาจึงได้จัดตั้ง “วิทยาลัยพลศึกษา” แทนโรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษา โดยจัดหลักสูตรการเรียน ๔ ปี และ ๒ ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับวุฒิปริญญาตรีบริหารการศึกษาระดับปริญญาตรี (พลศึกษา) หรือ ป.ศ.สูง (พลศึกษา) และให้อยู่ภายใต้การดูแลและการดำเนินการของกรมพลศึกษาเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๙๘ โดยมีนายแพทย์บุญสม มาร์ติน ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการคนแรก

ปี พ.ศ. ๒๕๐๑ กรมการฝึกหัดครูจึงได้ตั้งสถานศึกษาขึ้นมาใหม่ เรียกว่า “โรงเรียนฝึกหัดครูพลานามัย” ขึ้นมาอีกแห่งหนึ่งเพื่อดำเนินการสอนในระดับประกาศนียบัตรบริหารการศึกษาระดับปริญญาตรี (พลานามัย) หรือ ป.ศ.(พลานามัย) ทั้งนี้เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนไปเป็นครูในระดับประถมศึกษา

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๑๒ จึงได้ยุบเลิกโรงเรียนฝึกหัดครูพลานามัย และได้ขยายหลักสูตรของวิทยาลัยพลศึกษาเป็นระดับปริญญาตรี โดยเป็นสาขาหนึ่งของวิทยาลัยวิชาการศึกษา แต่ยังคงดำเนินการโดยกรมพลศึกษา และใช้ชื่อว่า “วิทยาลัยวิชาการศึกษาพลศึกษา” (วศ.พลศึกษา) ซึ่ง ในปี พ.ศ.๒๕๑๔ ได้ยุติการดำเนินการวิทยาลัยพลศึกษาในส่วนกลางและได้ออนวิทยาลัยวิชาการศึกษาพลศึกษาไปให้วิทยาลัยวิชาการศึกษาดำเนินการต่อไป

ในปี พ.ศ.๒๕๑๔ กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายขยายการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบริหารการศึกษาระดับปริญญาตรี (พลศึกษา) ไปยังส่วนภูมิภาค กรมพลศึกษาจึงได้เปิดดำเนินการผลิตครูพลศึกษาในส่วนภูมิภาค โดยเริ่มเปิด “วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเชียงใหม่” ขึ้นเป็นแห่งแรก ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๑๕ ได้เปิด “วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดมหาสารคาม” เป็นแห่งที่สอง และมีการเปิดเพิ่มขึ้นในจังหวัดต่าง ๆ เรื่อยมาจนกระทั่งมีวิทยาลัยพลศึกษารวม ๑๗ แห่ง และในปี พ.ศ.๒๕๓๔ ได้เปิดโรงเรียนกีฬาแห่งแรกของประเทศไทย โดยเริ่มเปิดที่ “โรงเรียนกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี” และปัจจุบันมีโรงเรียนกีฬาในสังกัดรวม ๑๑ แห่ง

เมื่อกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายบรรจุข้าราชการครู จากผู้ที่มีวุฒิมัธยมศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นอย่างต่ำ ทำให้กรมพลศึกษาเริ่มหาแนวทางยกฐานะวิทยาลัยพลศึกษาให้สามารถเปิดทำการสอนในระดับปริญญาตรี โดยในระยะแรกได้จัดทำโครงการร่วมมือทางวิชาการกับกรมการฝึกหัดครู ให้วิทยาลัยครูรับวิทยาลัยพลศึกษาเข้าสมทบทางวิชาการเพื่อเปิดสอนระดับปริญญาตรีหลักสูตรต่อเนื่อง ตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๑ ในขณะเดียวกันก็พยายามหาแนวทางที่จะเปิดดำเนินการสอนระดับปริญญาตรีด้วยตนเอง

พ.ศ.๒๕๔๕ ได้มีพระราชบัญญัติ ปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ.๒๕๔๕ ซึ่งให้มีการจัดตั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และให้ออนกรมพลศึกษามาสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยเปลี่ยนชื่อจากกรมพลศึกษาเป็น “สำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ” ทำให้วิทยาลัยพลศึกษา ๑๗ แห่ง และโรงเรียนกีฬา ๑๑ โรง ก็ย้ายมาสังกัดสำนักงานพัฒนาการกีฬาและนันทนาการ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาด้วย

๓๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๔๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ลงพระปรมาภิไธยในร่างพระราชบัญญัติสถาบันการพลศึกษา และออกประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๔๘ ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นต้นไป ซึ่งส่งผลให้สถาบันการพลศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้ถึงระดับปริญญาตรี

จากการใช้พระราชบัญญัติสถาบันการพลศึกษา พ.ศ.๒๕๔๘ มาระยะหนึ่งแล้วนั้น ทางสภาสถาบันการพลศึกษาได้เล็งเห็นว่า ในบางมาตรการยังไม่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและกีฬาของสถาบันการพลศึกษา เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ.๒๕๕๘ รวมทั้งในระดับนานาชาติ สถาบันจึงได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาดำเนินการแก้ไข

๒๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ลงพระปรมาภิไธยในร่างพระราชบัญญัติสถาบันการพลศึกษา(ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๕ และออกประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๕ ให้มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๕ เป็นต้นไป โดยมีสาระสำคัญ เช่น ให้สถาบันการพลศึกษาสามารถจัดการศึกษาในระดับปริญญาโท และปริญญาเอกได้
